

ВОЛЯ

ТИЖНЕВИК

Павло Чижевський.

Українській Передпарлямент.

Українська Верховна Влада, а саме Директорія, дістала свою повновласть від Українського Національного Союзу. Хоч той союз не був певним представником українського народу, обраним всенароднім голосуванням, але він скупчував у собі досить повно волю української нації, і авторитет його був не малий, як показали нам факти.

Але на протязі майже півтора років обставини дуже змінилися. Вся майже територія України окупована чужоземною силою. Україна розірвана на багато частин, — розірвана, розшматована: усі майже сусіди України покористувалися з того ласого пиріжка — Москалі, Ляхи, Румуни, Чехи. На Україні — анархія й дика сваволя нових її панів. Авторитет українського уряду зовсім підупав — як з середини, також і зовні. Підупав він завдяки отим подіям, про які тільки що згадано, і завдяки тому, що джерело влади українського уряду, Український Національний Союз, згубив міцний звязок з одного боку з народом, а з другого й з наставленим ним урядом. Уряд згубив свій авторитет не тільки перед українським і всесвітнім громадянством, а навіть — перед підвладними йому інституціями й приватними особами.

Не дивно, що з усіх боків чуємо ми голоси про те, що необхідно знову збудувати якийсь центр представництва українського народу, — що потрібно надати нового авторитету українській владі. Ці голоси йдуть від урядових осіб, від різних українських партій й від окремих осіб. Але-ж і досі ще не прийшли до згоди, де зібратися, у якій місцевості оте нове, поновлене представництво українського народу, — на яких підставинах його збудувати й якою владою наділити.

З огляду на ситуацію українську всередині й зовні, на мою думку, оті питання повинно-б було-б розрішитися ось у який спосіб.

1. Місце, де повинен зібратися й працювати Передпарлямент. Висловлю зараз думку, яка може здасться еретичною. Передпарлямент повинен зібратися поза межами України, бо на Україні — чужа влада, війна, анархія. Територія переходить з рук в руки: сьогодні Ляхи, завтра большевики, після завтра — Українці . . . А при таких умовах спокійна й продуктивна праця неможлива. Крім того, для нас корисно було би свій голос заставити промовляти з такої трибуни,

щоб він чутний був скрізь, всім урядам і всім народам культурного світу. А такої трибуни при сучасних умовах неможливо збудувати в межах України, відкіля, навіть у кращі часи, чутки доходили на протязі довгих тижнів, та й то передкручені, не відповідаючи справжнім фактам. Коли-б же передпарламент скликаний був в якому культурному центрі Європи, він одразу-ж звернув би на себе увагу всього європейського й американського громадянства.

Що подібна річ не була-б чимсь новим, чи якоюсь нісенітницею, можна бути певним, — бо історія дає нам багато прикладів того, як законодавча й навіть виконавча влада країни примушена була перенести свій осідок поза свої власні межі. Щоб не далеко ходити, треба тільки пригадати, що на протязі останньої війни бельгійський уряд примушений був покинути власну територію, — так само як і уряд сербський.

За кордоном місцем скликання й праці передпарламенту мігби бути тільки Відень, або Женева в Швейцарії. За Відень можна-б було висловитися через те, що він і зараз являється осідком великого числа наших Українців, — що життя в ньому дешевше, — що до України він ближче.

Але-ж Женева являється за те нейтральним містом, яке і територіяльно й духовно лежить на межі двох ворожих частин, на які поділилася була Європа за часи війни, та й тепер ще в значній мірі ділиться.

Крім того Женева має бути ось уже скоро осідком ліги народів, яка може мати такий великий вплив на долю України.

Женева лежить на великих залізничних шляхах, які сполучають північний-захід Європи з південним-сходом і західзі сходом. Через те в Женеві перебувають по всяк час представники різних країн і народів як з політичних, також і з літературних кол.

2. Склад Передпарламенту. При розрішенню поставленого питання у тому напрямкові, який зазначено вище, найбільш трудною задачею являлося би організувати таке представництво українського народу остільки авторітетне, щоб воно користувалося довірям на Україні й поза межами її. Але-ж яка трудна ця задача не була би, вона не є тяжчою, ніж задача скликати авторітетний передпарламент при сучасних умовах і на території України.

Щоб краще з'ясувати це питання, одразу-ж зазначимо, що тепер неможливим є скликання народного представництва на підставі демократичних виборів. Можна зупинитися тільки на представництві тимчасовому, компромісовому, подібному тому, яким був український національний союз. А таке представництво цілком можливо скласти й закордоном. Та й справді. В український національний союз входили представники головних українських партій і всеукраїнських професійних та інших організацій. Таке представництво можливо скликати і на Україні (коли знайдеться місце, де йому можна було би прихилити голову), і за кордоном, бо й закордоном ми маємо в сучасний мент організоване представництво великого числа отих професійних, просвітних та інших всеукраїнських організацій, — та й на Україні всі ті організації зруйновані, і увійти з ними в зносини дуже тяжко.

Після цих уваг переходимо до складу передпарламенту.

В Передпарламент входять представники:

- а) Партій Наддніпрянської України, які існували до 1-го січня 1919 року — по три представники. Обмеження, зазначене вище, потрібне через те, що партії, які склалися пізніше, не мають очевидно міцних звязків з широкими колами української людности.

- б) Партії Східньої Галичини — по два представники — з тим самим обмеженням, що й для Наддніпрянщини.
- в) Партії Буковини — по одному представникові — з тим самим обмеженням.
- г) Професійних і просвітних всеукраїнських організацій — по одному представникові. Між иншим од каменецько-подільського університету — одного представника.
- д) Од всеукраїнської кооперації (включаючи Наддніпрянщину й Наддністрянщину) — 6 представників.
- е) Од кожної української політичної часописі, які існують тепер і існували до 1-го січня 1919 року на території соборної України та Європи — по одному представникові.
- ж) Од Буковини, Угорської України й Лемківщини — по два представники, які будуть кооптовані передпарламентом, коли він переконається, що те представництво справді являється представництвом відповідних країн.

Позаяк широкое представництво майже всіх партій політичних існує тепер за кордоном, партійне представництво зібрати можна без ніяких перешкод; кооперативне — також; від инших установ — хоч і тяжче, але-ж можливо в такій принаймі мірі, як і на території України.

3. Порядок скликання Передпарламенту. Ініціатива скликання передпарламенту повинна належати звичайно — українському урядові. А коли тепер дезорганізований — Голові Директорії С. Петлюрі. Для того повинно негайно звернутись з відповідним обіжником до всіх дипломатичних місій, надруквавши той обіжник у головних українських часописах (на українській і чужих мовах). Таким самим порядком обернутись і до тих партій та інституцій, з представників котрих має скластися передпарламент. В обіжнику, таким порядком опублікованому, повинно зазначитися склад передпарламенту, час і місце його зібрання, а також — межі його повновасти і майбутньої праці.

4. Головні завдання Передпарламенту. Передпарламент приймає від Уряду справоздання про стан річей української держави — фінансовий, військовий, дипломатичний і т. д., складає проект ґрунтовних законів української держави, якії потім повинен бути представлений на обміркування й ухвалу українських установчих зборів, — се-б то: закон про вибори до установчих зборів, чи до українського парламенту, й закон про українську конституцію взагалі; складає проект земельного закону, бо земельний закон являється одною з головних підвалин української державности; складає закон про організацію робітничої праці й про її охорону; виробляє умовини, на яких уряд може входити в зносини з представниками всесвітнього капіталу з метою забезпечити можливість відбудовання України; організує український уряд і контролює його працю; ухвалює закон і надає всі необхідні уповноваження урядові, щоб Україна була введена в склад ліги народів; надає урядові необхідні уповноваження для позик на перші й найважніші потреби української держави; ухвалює проект декларації до народів усього світа про межі України, на які вона має безперечне право на підставі тих принципів, які лягли підвалинами європейського миру; а коли Україна буде прийнята в склад ліги народів, обороняє своє вищезазначене право перед лігою народів; взагалі виконує біжучу парламентську працю, аж поки можливі будуть умовини правильної законодавчої праці на території України; ухвалює бюджет української держави чи на рік, чи по семестрам, відповідно сучасним умовам.

5. Кошти, потрібні на утримання Передпарляменту. В Швейцарії життя дороге, а через те утримання передпарляменту в Женеві коштуватиме може дорожче, ніж у інших країнах. Та не треба забувати, що ми є нація суто демократична, мужична, і не повинні витратити великих коштів на своїх урядовців, а також і представників законодавчої влади.

При зазначеній вище схемі складу передпарляменту, у нього увійдуть коло сотні осіб. Коли кожній покласти по 500 фр. місячно і коли покласти на інші видатки по 30 тис. фр. місячно, так місячний видаток на утримання передпарляменту виявиться в 80 тис. фр. місячно. Це не багато: приблизно стільки, скільки коштувало місячне утримання двох з більш визначних дипломатичних місій.

6. Партиїно-громадянська ініціатива. Звичайно, ніяка поважна річ не може утворитися без відповідної унертої праці осіб, партійних та інших організацій, з яких складається тепер за кордоном громадянство України.

Через те усі партійні й інші організації повинні-б були негайно прикласти всі сили для обміркування питання про передпарлямент і про переведення його як найшвидче в життя. Про результати партійних постанов з цього приводу уряд повинен бути негайно повідомлений — через пресу й іншими можливими способами. Всі партійні й інші організації, установи повинні добиватися всіма можливими шляхами, щоб уряд негайно вжив всіх необхідних засобів для практичного переведення в життя справи.

Життя не жде. Ми маємо велику територію, більшу ніж Франція та Італія вкупі. Ми маємо величезні багатства. Ми маємо сорокмілієнову людність. Ми може де-чому уже й навчилися за недовгий час нашого державного життя: взнали, що треба робити, а головним чином — чого не треба. Потрібна тільки згода, бажання спільно працювати над будуванням держави . . .

Примітка редакції. Для Наддністрянців і молоді української інтелігенції: П. Чижевський, один із лідерів української фракції в Держ. Думі, відомий громадський і земський діяч на Україні, є зараз одним із старших ветеранів українського руху. Тому його думки і уваги мусіли-б звернути на себе увагу широких кол нашого громадянства і тут, і там на Україні.

Александр Ковалевський.

Влада чи вакханалія?

Деякі дні тому я балакав з одним „визначним“ українським дипломатом, одним з тих, хто в великій мірі прислужився провалу нашої справи за кордоном. Він кинув, між иншим, дуже характеристичну думку, яку мені часто доводиться чути від всякого рангу урядових осіб і якою останні зручно шантажують слабкодушних громадян землі української: „ви нападаєте на владу й компромітуєте нашу державність . . .“ Слабкий дипломат виявив себе й слабким державником, сплутуючи в одне цілком протилежні презумпції. Державність — вона опреділюється не лише одним поняттям влади; є не менш важне поняття, що доповнює перше — народ. Скажу більше, пануюча теорія в науці публичного права стверджує, що кінцевою основою влади має бути тільки переконання народа в тому, що данна влада має право на існування — репрезентацію держави, видання распоряджень і законів і т. д. Влада мусить бути визнана народом, мусить спиратися на свідомість підвладних, яка